

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris

CZU:339.5(478) (043.2)

ANTOCI NATALIA

**IMPACTUL SANCTIUNILOR ECONOMICE ASUPRA
COMERȚULUI EXTERIOR AL REPUBLICII MOLDOVA**

**SPECIALITATEA 521.02. ECONOMIE MONDIALĂ; RELAȚII
ECONOMICE INTERNAȚIONALE**

**Autoreferatul
tezei de doctor în științe economice**

CHIȘINĂU, 2018

**Teza a fost elaborată în cadrul Departamentului „Economie, Marketing și Turism”,
Universitatea de Stat din Moldova**

Conducător științific:

ȚÂU Nicolae, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, ASEM

Consiliul Științific Specializat **D 34.521.02-01** a fost aprobat de către Consiliul de Conducere al ANACEC prin decizia nr. 7 din 11.05.2018 , în următoarea componență:

Componența consiliului științific specializat:

Roșca Petru, președinte, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, ULIM

Corețchi Boris, secretar științific, doctor în economie, conferențiar universitar, USM

ȘIȘCAN Svetlana-Zorina doctor habilitat în științe economice, conferențiar universitar ASEM

ONOFREI Alexandru, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, USM

CROTENCO Iuri, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, IRIM

Referenți oficiali:

Lobanov Natalia, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, ASEM

Frumusachi Eduard, doctor în economie, Serviciul Vamal

Susținerea va avea loc la **23 august 2018, ora 12:00** în ședința Consiliului Științific Specializat **D 30.521.02-01**, la specialitatea 521.02. Economie mondială; relații economice internaționale din cadrul Universității de Stat din Moldova, mun. Chișinău, str. A. Mateevici, 60, MD-2029, Republica Moldova, bloc C, et.3, biroul 327.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la biblioteca Universității de Stat din Moldova și la pagina web a CNAA (www.cnaa.md).

Autoreferatul a fost expediat la 18.07.2018

Secretar științific al Consiliului științific specializat,
dr. în științe economice, conf. univ. USM

COREȚCHI Boris

Conducător științific,
dr. hab. în științe economice, prof. univ. ASEM

ȚÂU Nicolae

Autor

ANTOCI Natalia

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate. Comerțul exterior și cooperarea economică constituie, fără îndoială, un element deosebit de important pentru dezvoltarea economică, în general, precum și pentru economiile naționale. În relație directă cu nivelul dezvoltării economice a unei țări și cu exigențele unor teorii economice predominante, referitoare la comerțul exterior, statul elaborează o politică comercială corespunzătoare. Obiectivul politicii comerciale constă în stimularea dezvoltării economiei naționale, în condiții de concurență internațională

Sancțiunile economice constituie orice restricții sau amenințarea cu restricții impuse de către țara emitentă în cadrul relațiilor curente comerciale cu o țară țintă, în scopul de a convinge guvernul acesteia să-și schimbe politica comercială. Aplicarea acestora se poate face unilateral sau concertat, împreună cu alte țări, prin intermediul Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite sau cu ajutorul altor organizații internaționale.

Aceste circumstanțe, precum și necesitatea urgentă de instrumente eficiente de ordin metodologic, metodic justificate pentru aprecierea impactului sancțiunilor economice asupra comerțului exterior și luarea de decizii strategice orientate spre diminuarea pierderilor produse de sancțiunile economice pentru creșterea economică durabilă la nivel național, a determinat alegerea temei și a definit scopul său.

Gradul de cercetare a problemei. La selectarea temei tezei de cercetare științifică și identificarea problemelor de cercetare s-a ținut cont de rezultatele investigațiilor anterioare în sfera promovării comerțului internațional și implementarea unor politici, pentru reducerea impactului sancțiunilor economice asupra dezvoltării sustenabile a economiei naționale. Dintre cercetătorii naționali, în lucrările cărora putem întâlni diferite aspecte ale comerțului internațional sunt Gr. Belostecnic, A. Gribincea, B. Chistruga, A. Cojuhari, N. Lobanov, A. Onofrei, P. Roșca, A. Stratan, Z. Șișcan, N. Țâu ș.a fiecare având direcții diferite de abordare a acestui subiect. Problema impactului sancțiunilor asupra comerțului exterior are foarte multe aspecte. La studierea acesteia au luat parte un număr mare de savanți. Pot fi menționate lucrările lui Bieman S., Galtung J., Giumell F. Kaempter W., Krentz J., Lacy D., Furdui V., Bran F., Stiglitz J.

Scopul și obiectivele cercetării îl constituie dezvoltarea fundamentelor științifice și metodologice care presupun implementarea unor politici comerciale cu privire la optimizarea și diversificarea comerțului exterior, în condițiile implementării Acordului de Asociere la Uniunea Europeană, pentru reducerea impactului sancțiunilor economice asupra dezvoltării durabile a economiei naționale.

Atingerea scopului stabilit în teza de doctorat a determinat formularea și soluționarea următoarelor **obiective**:

- cercetarea premiselor teoretice referitor la promovarea relațiilor comerciale externe;
 - argumentarea implementării măsurilor de protecție a economiei naționale de concurența celorlalte state;
 - implementarea diplomației economice prin elaborarea unor politici de extindere a exporturilor și importurilor tehnologiilor avansate;
 - formularea unor schimbări în diversificarea relațiilor comerciale internaționale;
 - studierea impactului sancțiunilor economice asupra comerțului exterior al Republicii Moldova,
 - evidențierea și activizarea factorilor interni de creștere eficientă a comerțului exterior al Republicii Moldova;
 - investigarea politicii comerciale internaționale la nivel național, regional și subregional;
- argumentarea necesității creșterii eficienței comerțului exterior prin măsuri interne și externe și de modernizare a politicii comerciale internaționale.

Metodologia de investigație. Poziția de cercetare a fost formată în baza lucrărilor savanților autohtoni și de peste hotare cu privire la teoria comerțului exterior și impactul sancțiunilor economice asupra dezvoltării economice la nivel național, fiind analizate asemănările și diferențierile dintre diferitele cazuri de aplicare a sancțiunilor economice, precum și literatura de specialitate cu privire la conceptul de gestionare orientat spre reducerea impactului sancțiunilor economice asupra comerțului exterior.

Noutatea și originalitatea științifică constă în:

- dezvoltarea bazelor teoretice și metodologice referitor la implementarea politicilor comerciale cu privire la optimizarea și diversificarea comerțului exterior;
- determinarea dintr-o perspectivă multilaterală a problemelor și premiselor teoretice privind reducerea impactului sancțiunilor economice asupra dezvoltării durabile a economiei naționale;
- abordarea conceptuală a implementării măsurilor de protecție a economiei naționale de concurența celorlalte state;
- conceperea elementelor definitorii a politicii de extindere sau reducere a exporturilor și importurilor bunurilor economice, pentru diminuarea impactului sancțiunilor economice;
- elaborarea în baza modelului neoclasic Solow a unui scenariu de creștere economică a Republicii Moldova până în 2023 în condițiile sancțiunilor economice;
- propunerea măsurilor științifice și metodologice privind creșterea eficienței comerțului exterior prin măsuri interne și externe.

Problema științifică importantă soluționată constă în demonstrarea necesității complexului de măsuri din punct de vedere științific și metodologic care presupun implementarea unor politici comerciale cu privire la optimizarea și diversificarea comerțului exterior al Republicii Moldova, pentru reducerea impactului sancțiunilor economice asupra dezvoltării durabile a economiei naționale.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării rezidă în principal de aspectele teoretice fundamentale privind comerțul exterior și implementarea unor politici comerciale privind optimizarea, diversificarea și eficientizarea comerțului acestuia, posibilitatea implementării concluziilor și propunerilor în vederea eficientizării comerțului exterior. Totodată, lucrarea poate fi utilă în procesul didactic pentru nivelul I Licență și la ciclul II Masterat, în cursurile Teorie economică, Comerțul internațional și politici comerciale și Tehnici de comerț exterior.

Rezultatele științifice înaintate spre susținere:

- dezvoltarea bazelor teoretice și metodologice referitor la elaborarea unor politici comerciale privind optimizarea și diversificarea comerțului exterior;
- investigațiile științifice asupra teoriei și conceptelor privind creșterea eficienței comerțului exterior prin măsuri interne și externe și de modernizare a politicii comerciale internaționale;
- determinarea elementelor definitorii a politicii de extindere a exporturilor și importurilor bunurilor economice, pentru diminuarea impactului sancțiunilor economice;
- aplicarea, pe bază de calcule, a indicatorilor de măsurare a aportului comerțului extern la dezvoltarea durabilă a economiei naționale.

Implementarea rezultatelor științifice. Ideile de bază, concluziile și recomandările, elaborate în teză, au fost aprobate și recomandate pentru implementate de „Organizația de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exportului din Moldova (MIEPO) ” și Camera de Comerț și Industrie din Republica Moldova.

Aprobarea rezultatelor științifice. Pozițiile teoretico-metodologice și practicele elaborate în lucrare, au fost raportate la conferințele științifico-practice naționale și internaționale: *Conferința Internațională Științifico-Practică „Creșterea economică în condițiile globalizării”* ediția a XI-a dedicată aniversării a 70-a de la fondarea primelor instituții științifice octombrie 2016, INCE, *Conferinței științifico-practică- internațională „Impactul politicii externe asupra interesului național”* IRIM, Chișinău 2015, *Simposionului științific internațional: „Sectorul serviciilor în secolul XXI: realizări, probleme și perspective”*, USM, Chișinău, 2012, *Conferința științifico-internațională „Creșterea competitivității economice în contextul formării societății*

bazate pe cunoaștere”, USM, Chișinău 2016, *Conferința EUREM 2016* “Modern issues of EU development and relations between UE and Moldova”, ASEM, Chișinău 2016.

Publicațiile la tema tezei. Rezultatele lucrării au fost expuse în 18 publicații științifice, prezentate la mese rotunde, seminare, conferințe, precum și în revistele recenzate de specialitate cu un volum total de 7,69 c.a.

Volumul și structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 148 titluri, 4 anexe, 157 pagini text de bază, 14 figuri, 23 tabele.

Cuvinte-cheie: Embargo, război economic, război comercial, sancțiuni economice, sancțiuni comerciale, boicot, represalii economice, sancțiuni internaționale, comerț extern, schimburi comerciale, politică economică, diplomatie comercială, sancțiuni geopolitice, securitate economică națională.

II. CONȚINUTUL TEZEI

Capitolul 1. Abordări teoretico-metodologice privind comerțul exterior este redată noțiunea de **comerț** care are un conținut complex, determinînd o funcție economică ce constă în a cumpăra materii prime sau produse pentru a le revinde în același stadiu fizic, sau materia primă procesată iar produsele finite modificate cu aplicarea tehnologiilor avansate, dar în condiții convenabile consumatorilor. În același timp, aceeași noțiune definește profesiunea unui corp de agenți economici care acționează în cadrul pieței, asigurînd actele de schimb.

Sub aspect juridic, noțiunea de comerț definește transferul titlurilor de proprietate asupra materialelor sau serviciilor, precum și prestațiile de servicii realizate între diferitele stadii ale producției sau direct între producător și consumator care, de asemenea, se consideră că reprezintă acte de comerț.

La finele secolului al XI-lea și începutul celui de-al XII-lea, ca urmare a respectivelor modificări în cadrul colectivităților, se separă burghezia comercială, care, realizînd beneficii mai ușor decît meșteșugarii, poate să creeze noi așezăminte comerciale. Secolul al XII-lea, prin laicizarea unei mari părți din populație, raționalizarea modurilor de viață, adoptarea unui calendar fix, apariția și introducerea în viața cotidiană a orologiilor care divizau ziua și noaptea în douăzeci și patru de ore fixe și regulate, precum și prin alte asemenea aspecte, și-a pus amprenta și pe evoluția comerțului și, în special, pe dezvoltarea tehnologiilor sale. Au apărut astfel, așa- zisele „practici de comerț”, adevărate manuale de comerț, care enumerau și descriau mărfurile, tarifele vamale și itinerariile comerciale, stipulau reguli și consiliau negustorii. Atît referitor la mărfuri, cît și la relațiile cu fiscalul, aceleași manuale mergeau mai departe, încercînd să ajute comercianții în înțelegerea și utilizarea mecanismelor economice.

Îmbunătățirea mijloacelor de comunicație, perfecționarea tehnicilor de realizare a produselor, crearea unor noi modalități de aprovizionare, apariția manufacturilor și a producției

la scară mare, generalizarea diviziunii muncii fac să crească numărul întreprinzătorilor comerciali și, în același timp, să apară noi specialiști în probleme comerciale, cum ar fi negustorii și bancherii, care, prin investițiile lor, au contribuit la nașterea și dezvoltarea a însăși revoluției industriale. A existat, și în această etapă de expansiune, o perioadă mai grea care a frânat dezvoltarea respectivă. Este vorba de revoluția franceză din 1789, care, prin sistemul corporativ, a încercat să ia măsuri împotriva concurenței, frînând puternic inovația socială sau tehnologică și chiar schimburile, prin introducerea protecționismului local, cu vămile sale zonale foarte rigide. A triumfat însă liberalismul, care, în cea de-a doua parte a secolului al XVIII-lea, s-a opus reglementărilor rigide și corporațiilor care, treptat, au fost suspendate sau li s-a diminuat puterea de acțiune.

David Ricardo afirmă că „într-un sistem de perfectă libertate a comerțului, fiecare țară își consacră în mod natural capitalul și munca acelor genuri de activități care îi sunt cele mai avantajoase” [12, p.59].

Conform teoriei costurilor comparative și a avantajului relativ în comerțul internațional, rezultă că fiecare țară se va specializa în producerea și exportul acelor produse pentru care are cei mai abundenți și ieftini factori de producție, ceea ce face ca diviziunea internațională a muncii să se adâncească, conducând spre maximizarea eficienței economice [13, p. 78].

Avantajul comparativ sau relativ poate funcționa numai în condițiile liberului schimb, a pieței și concurenței libere.

Deși unii au adăugat elemente noi acestei teorii, iar alții au combătut-o, **teoria clasică** a stat la baza **teoriei moderne** asupra comerțului internațional. Această teorie modernă este cunoscută sub denumirea de teoria „*egalizării prețurilor factorilor de producție și a veniturilor*” (Heckscher – Ohlin) în perioada interbelică și susținută de majoritatea economiștilor postbelici. Pornind de la această teorie unii autori susțin că în perspectivă istorică se va realiza o apropiere sau chiar o egalizare a nivelurilor prețurilor factorilor de producție prin intermediul comerțului internațional. Cei doi teoreticieni suedezi, Heckscher și Ohlin consideră că țările sunt înzestrate cu factori de producție diferiți iar schimbul dintre ele va fi un schimb de factori de producție abundenți contra unor factori de producție mai mari. Deci, inevitabil în comerțul exterior se creează o egalizare a prețurilor factorilor de producție între țări. Această teorie a fost respinsă de savanții Leontief, R. Prebisch și Urquidí ce susțin că productivitatea, munca și capitalul pot conduce la o apropiere a nivelului prețurilor factorilor de producție și a veniturilor.

Eficiența comerțului exterior depinde de o serie de factori și condiții care se află într-o strânsă interacțiune. Orice națiune nu poate importa sau exporta la întâmplare și cu orice preț, ci trebuie să țină cont de legile dure ale economiei de piață.

În sensul larg al cuvântului, în sistemul comercial multilateral sunt incluse relațiile economice internaționale de orice natură, precum și întregul arsenal de organizații comerciale, financiare, bancare, de asigurare, de transporturi, cu caracter internațional, instituite în cadrul ONU sau în afara acestei organizații care contribuie la promovarea comerțului internațional.

Principalele organizații internaționale care constituie structura instituțională a sistemului comercial internațional sunt: Acordul General pentru Tarife și Comerț (azi OMC), Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare; Grupările economice regionale; Fondul Monetar Internațional; Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Banca Europeană pentru reconstrucție și Dezvoltare.

Organizația Mondială a Comerțului a fost creată la 1 ianuarie 1995 pentru a înlocui *Acordului general asupra tarifelor și comerțului* (GATT - General Agreement on Tariffs and Trade) care cuprindea o serie de tratate comerciale încheiate la sfârșitul celui de-al doilea război mondial, cu scopul de a facilita comerțul liber. Principiile și acordurile GATT au fost adoptate de OMC care a fost însărcinată cu administrarea și extinderea acestora. Spre deosebire de GATT, OMC are o structură instituțională substanțială.

În funcționarea sa, GATT s-a sprijinit pe **trei categorii de reguli fundamentale**, reguli însoțite de numeroase excepții sau derogări:

1. Obligatoritatea nediscriminării (desfășurarea comerțului Internațional în conformitate cu CNMF și a tratamentului național)
2. Regula conform căreia se permite protejarea industriei interne numai prin intermediul tarifului vamal, în care taxele vamale să fie menținute la niveluri reduse. În acest scop, se interzice și utilizarea restricțiilor cantitative la import.
3. Taxele vamale trebuie reduse și consolidate împotriva unor majorări viitoare.

Negocierile comerciale inițiate de GATT s-au desfășurat în cadrul unor **conferințe**, denumite și **runde de tratative**. În principal, aceste tratative au vizat negocieri tarifare și netarifare.

Momentul **înființării OMC** este reprezentat de adoptarea Acordului de la Marrakech din data de 15 aprilie 1994, care a intrat în vigoare la data de 1 ianuarie 1995. Până la acest moment, GATT nu a avut un statut de organizație internațională, dar a întreținut legături cu organizațiile specializate ale ONU. Efectiv, OMC este succesoarea mult amânată a *Organizației Internaționale a Comerțului* care inițial a fost planificată a fi urmașa GATT-ului.

Mecanismul de examinare a politicilor comerciale a fost creat în decembrie 1988, la Montreal, și a intrat în vigoare la data de 12 aprilie 1989. Acest mecanism face parte din categoria instrumentelor juridice multilaterale, fiind obligatoriu pentru toți membrii OMC. Obiectivul central urmărit prin acest acord este asigurarea respectării de către toți membrii OMC

a regulilor și angajamentelor comerciale multilaterale și plurilaterale, în vederea evitării diferendelor de ordin comercial între statele membre.

Rezolvarea acestor diferende se realizează în conformitate cu anumite reguli și proceduri speciale, obligatorii pentru toți membrii OMC. Aplicarea acestor reguli este asigurată de *Organismul unic de reglementare a diferendelor*, constituit în cadrul Consiliului General al OMC. Procesul de reglementare vizează utilizarea unor metode specifice, precum **consultarea, panelul de experți, concilierea, medierea și arbitrajul**. De asemenea, procedura poate include și **faza examinării în apel** care presupune instituirea unui **organ de apel** format din 7 membrii.

Sancțiunile economice sunt definite în dicționarul de economie, în general, ca „*măsuri economice prohibitive aplicate de comunitatea internațională asupra exportului și/sau importului de bunuri materiale, servicii, resurse etc. către sau dintr-o anumită țară*”.

În opinia savanților Banneheka și Bystrov, care la rândul lor fac referire la Business and Sanction Consulting, în noiembrie 2014 mai mult de 40 de țări din întreaga lume erau sub incidența a diferite tipuri de sancțiuni, din partea altor state, a organizațiilor internaționale sau a ambelor.

Tipurile de sancțiuni variază de la restricții personale până la interzicerea aproape totală a comerțului internațional cu una sau mai multe țări, putând fi extinse chiar și asupra restrângerii unor drepturi legale cum ar fi protejarea mărcilor și a altor elemente de proprietate intelectuală. Uneori sancțiunile pot fi incluse ca o parte a unor măsuri protecționiste reprezentând comportamente destinate să crească averea fără a se crea avere, cele mai faimoase cazuri fiind tentativele de forțare a autorităților unei țări către acțiuni politice dezirabile. De obicei, aceste tentative au ca țintă liderii politici și economici, afacerile și activele care sunt considerate ca fiind vulnerabile presiunilor externe. Deși unii se îndoiesc în ceea ce privește eficiența sancțiunilor totuși opinia dominantă este ușor în favoarea lor [4, p.33].

Cele mai cunoscute forme de sancțiuni și măsuri de ordin economic bazate pe constrângere, prin care se încearcă forțarea pașnică a unui stat să pună capăt încălcării unor norme de drept internațional sau a unor principii de politică economică, să revină asupra unor măsuri nedrepte pe care le-a luat și să repare prejudiciul astfel creat sau să facă anumite concesii, sunt:

- **Boicot** – refuzul parțial sau total de participare a unei/unor țări sau agenți economici la tranzacțiile bilaterale de piață. Boicotul este o formă particulară a represaliilor, și constă în acțiuni de constrângere a unui stat care încalcă grav dreptul internațional, mai ales când pune în pericol pacea și securitatea internațională.

- **Blocadă** – izolarea totală sau parțială a statului țintă pentru a-i submina la maximum potențialul economic (împiedicarea legăturilor maritime și aeriene internaționale etc.), lipsindu-l de posibilitatea de a avea relații comerciale cu state neutre;

- **Embargo** – ruperea relațiilor comerciale, prin interzicerea importurilor și exporturilor, precum și reținerea, sechestrarea de către un stat a mărfurilor unui alt stat sau a navelor comerciale (împreună cu încărcătura lor), în porturile sau în apele sale teritoriale. El se poate aplica și numai asupra unuia sau câtorva produse.

- **Linkage negativ** (legătură negativă) – relaționarea politicii economice a unui stat cu un alt stat pentru acordarea de către acel stat a unor concesi de natură politică sau economică. Astfel, speranța unui avantaj comercial sau financiar trebuie să determine statul țintă să-și modereze comportamentul adoptat în politica externă și/sau internă;

- **Retorsiune** – constă în măsurile luate de către un stat, în vederea constrângerii altui stat să pună capăt actelor sale neprietenești, contrare uzanțelor internaționale. Prin urmare, actele inamicale la care se răspunde nu sunt încălcări ale dreptului internațional public, ci doar ale curtoaziei internaționale, precum unele acte legislative, judecătorești sau administrative, care afectează bunele relații dintre state sau cetățenii acestora.

- **Ruperea relațiilor diplomatice** este o formă particulară a represaliilor, ce reprezintă un act unilateral al statului, prin care decide rechemarea misiunii sale diplomatice și cere celui alt stat să-și recheme misiunea sa diplomatică, reprezentarea reciprocă a acestor state putând fi realizată în continuare prin intermediul unui terț, stat sau organizație internațională.

Există o gamă largă de **măsuri restrictive** care ar putea fi **impuse** de exemplu și **de Uniunea Europeană**. Atunci când se iau decizii privind măsurile restrictive, este important să se analizeze ce măsură sau pachet de măsuri ar contribui mai bine la obținerea rezultatului scontat. Acestea pot fi: *sanctiuni diplomatice* (expulzarea diplomaților, ruperea raporturilor diplomatice, suspendarea vizitelor oficiale); *suspendarea cooperării cu o țară terță*; *boicotarea evenimentelor sportive și culturale*; *sanctiuni comerciale* (generale sau specifice, embargouri asupra armelor); *sanctiuni financiare* (blocarea fondurilor sau a resurselor economice, interzicerea tranzacțiilor financiare, restricții privind creditele la export sau investițiile); *interdicții de zbor și restricții privind admiterea*.

Capitolul 2. Influența politicilor comerciale asupra comerțului exterior al Republicii Moldova este dedicat evoluției comerțului exterior al Republicii Moldova, implementării instrumentelor, tehnicilor și politicilor comerciale în promovarea comerțului exterior al Republicii Moldova și impactului sancțiunilor economice asupra comerțului exterior al Republicii Moldova. Republica Moldova în formarea politicii economice și de comerț se bazează pe principii liberale și ca rezultat al poziției geografice favorabile, totodată avînd în vedere lipsa resurselor naturale, în special de combustibil, energie, și de piață internă limitată

Odată cu destrămarea URSS și crearea statului independent Republica Moldova, a apărut necesitatea reorientării relațiilor de export/import sau, a creării unor noi relații externe, cu alte state

decît cele din fostul bloc socialist. Pășind pe calea tranziției spre economia de piață, Moldova a fost influențată negativ de dependența mult prea puternică de piețele din Est, fapt ce produce instabilitatea prețurilor și a cadrului juridic cu partenerii tradiționali din ex-URSS. În condițiile existente, o importanță deosebită o are reorientarea și restructurarea relațiilor economice internaționale ale Republicii Moldova. Cel mai apropiat mare nucleu de dezvoltare fiind Uniunea Europeană, relațiile cu statele ei membre au o deosebită importanță pentru Moldova.

În opinia autorului, performanța comercială a Republicii Moldova depinde nu numai de regimul comercial, dar și de climatul de afaceri și de investiții din țară. În general regimul comercial în Republica Moldova este destul de favorabil pentru participanții la comerțul extern și mediul extern pentru exporturile moldovenești este unul pozitiv cu excepția vulnerabilității exporturilor de vinuri către țările CSI.

Prin urmare, componentele cheie ale *regimului comercial* includ statutul de membru al Republicii Moldova în organizațiile comerciale, blocuri și zone de liber schimb, structura tarifară pentru importuri, alte impozite pe importuri, aplicarea măsurilor non-tarifare și diverse componente ale obstacolelor tehnice în calea comerțului și reglementarea tehnică. [14, p. 12].

Analizînd nemijlocit evoluția comerțului exterior al Republicii Moldova, pe parcursul perioadei 1995-2007 au fost implementate reforme ce au favorizat deschiderea economiei moldovenești față de economia globală [5, p. 2].

Importurile au înregistrat în perioada menționată o creștere aproape exponențială, sporind de 4,4 ori în numai 12 ani (de la 840,7 milioane USD în 1995 la 3689,9 milioane USD în 2007). Din cauza situației proaste a sectorului de producție, periodic agravată de șocuri macroeconomice și climaterice, exporturile moldovenești au crescut în 1995-2007 de 2,5 ori mai lent decît importurile (de la 745,5 milioane USD la 1341,8 milioane USD). În întreaga perioadă analizată, numai într-un singur caz (anul 2001) exporturile au crescut mai repede decît importurile [15, p. 23].

Tabelul 1. Exportul total și către Rusia 2005 – 2007, mln. dolari SUA

	2005	2006	2007
Export total	1.090.918.5	1,050.861.7	1,340.050.4
Export către Rusia	347,361	181,931	282,706
Expor către Rusia băuturi și lichide alcoolice	395,951	275, 743	274, 632

Sursa: Biroul Național de Statistică al R.Moldova

Din tabelul 1 observăm că conform datelor Biroului Național de Statistică în anul 2005 exportul total a atins cifra de 1,090.918.5 în anul 2006 – 1,050.361.7, iar în anul 2007 – 1,

340.050.4 milioane dolari SUA. Exportul către Federația Rusă în anul 2005 au fost de 347, 361 mln dolari SUA, în 2006 – 181, 931 și în anul 2007 – 282, 706 mln dolari SUA. Exportul băuturilor alcoolice au fost de 395,951 mln dolari SUA în 2005, în 2006 – 275,743 și în 2007 – 274,632 mln dolari SUA. Cifrele demonstrează că în 2006 exporturile băuturilor alcoolice către Rusia sau redus cu 120,208 mln dolari SUA, iar exporturile totale către Rusia sau redus cu 165,43 mln dolari SUA. Exporturile totale ale Republicii Moldova în 2006 în comparație cu 2005 sau redus cu 40,056 mln dolari SUA. Aceasta s-a întâmplat datorită faptului că au fost majorate exporturile în alte direcții.

Din punct de vedere geografic, o parte mai mare a exporturilor și importurilor se concentrează pe două grupuri de țări - Uniunea Europeană și CSI, iar la nivel de importuri și China. După cum rezultă din tabelul 2, principalii parteneri comerciali ai țării sunt Federația Rusă (piața de export nr.2 și sursa de import nr.2) și vecinii geografici ai Moldovei - România (locul întâi în lista destinațiilor de export și locul întâi în lista importatorilor din 2016) și Ucraina (piață de export nr. 5 și a patra sursă de importuri din 2016, iar în 2010 și 2011 era de fapt nr.2 în lista importatorilor depășind astfel România). Printre alți parteneri comerciali importanți se numără Italia, Germania și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord.

Tabelul 2. Partenerii comerciali principali ai Republicii Moldova, mii dolari SUA

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Exporturile							
Federația Rusă	403978,4	625509,4	655132,0	631931,5	423717,6	240648,59	233177,40
România	246409,3	376397,1	356717,2	411089,7	434042,1	446370,43	513063,86
Italia	147432,5	215096,6	202376,9	185195,7	243407,4	197047,32	198256,60
Ucraina	91586,9	152997,9	122408,4	140385,7	109226,8	45839,55	49706,45
Germania	75426,4	106484,4	70194,5	113120,9	137525,2	117212,13	126623,90
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	82106,9	101734,4	83890,2	105474,6	108170,5	138156,62	14513,04
Importurile							
Federația Rusă	403978,4	625509,4	655132,0	631931,5	423717,6	535691,13	535201,03
România	246409,3	376397,1	356717,2	411089,7	434042,1	555137,31	551498,92
Ucraina	528520,3	641161,6	594284,4	659139,8	546370,0	371127,91	383892,41
China	320185,6	399757,8	415745,7	478883,5	481167,4	366425,92	393688,78
Germania	294732,2	395762,9	386899,6	395602,0	426957,3	321297,08	316440,88

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică al R.Moldova

Analiza evoluției **exporturilor pe țări** în anul 2016, comparativ cu anul 2015, relevă **majorarea exporturilor** către România (+14,9%), Bulgaria (de 2,7 ori), Germania (+8,0%), Elveția (+25,8%), Irak (+53,8%), Malaysia (de 3,3 ori), Polonia (+7,2%), Austria (+26,1%), China (de 1,7 ori), Israel (de 3,4 ori), Portugalia (de 14,9 ori), Ucraina (+8,4%), Grecia (+16,1%), Ungaria (de 2,1 ori), Macedonia (de 2,6 ori) și Myanmar (de 4,5 ori), care a favorizat creșterea pe total exporturi cu 10,0%.

În cursul aplicativ cu privire la Comerț internațional și politici comerciale, se explică detaliat care sunt măsurile luate la nivel macroeconomic privind instrumentele, tehnicile și politicile comerciale în promovarea comerțului exterior și sunt următoarele:

- Negocierea și încheierea de tratate de comerț și navigație, acorduri comerciale și de plăți, acorduri de cooperare economică, care includ clauza națiunii celei mai favorizate sau clauza regimului național; ele reprezintă baza juridică a schimburilor comerciale, asigurând stabilitate și continuitate.
- Participarea la târguri și expoziții internaționale sau organizarea lor în țară, pentru o mai bună cunoaștere a concurenților.
- Organizarea de agenții și reprezentanțe comerciale în străinătate pentru o mai bună cunoaștere a pieței partenerilor; în prezent, rețeaua de reprezentare economică oficială cuprinde secțiile economice din cadrul ambasadelor și consulatelor [17, p. 135].

De regulă se consideră că numai măsurile luate la nivel macro fac parte din politica comercială a unei țări, cele la nivel micro (de întreprindere), de reducere a costurilor, creștere a calității, fiind legate numai în mod indirect de politica comercială a unui stat. Măsurile de stimulare la nivel macro pot fi împărțite în patru categorii:

În scopul promovării eficiente a comerțului (export și import) de mărfuri, Guvernul își concentrează eforturile pentru determinarea priorităților de dezvoltare a exporturilor atât în domeniile existente, cât și în ceea ce privește lansarea produselor noi. Se ține cont și de nivelele de productivitate în ramura respectivă, care în mare măsură, determină gradul de competitivitate a diferitor produse [2, p.190].

Se întreprind măsuri concrete în vederea atragerii organizațiilor investiționale internaționale la finanțarea unor proiecte concrete din ramurile selectate, orientate spre fabricarea mărfurilor de înaltă calitate pentru export. Activitatea *Agenciei Naționale pentru Atragerea Investițiilor* va fi orientată spre colaborarea cu investitori concreți în vederea realizării unor proiecte investiționale avantajoase. La realizarea acestor măsuri contribuie elaborarea și adoptarea unor programe ramurale de susținere a produselor orientate spre export [1, p.80].

Mai mulți autori sublinează că, începând cu 2006, Rusia a dat de înțeles că alunecarea statelor din Bazinul Mării Negre spre euroatlantism nu va fi tolerată, impunând sancțiuni economice Georgiei și Republicii Moldova [7, p. 55].

În opinia autorului toamna anului 2013 a fost una dificilă pentru Republica Moldova datorită embargoului impus de Moscova importului vinului moldovenesc. Asta pentru că mulți producători erau dependenți de piața rusă, unii începând chiar să aibă succese prin creșterea cantităților livrate. Prin acest gest politic, Moscova a dorit să pedepsească Republica Moldova pentru aspirațiile europene și a făcut-o în ajunul semnării Acordului de Asociere cu UE, la Summitului de la Vilnius”.

Astfel, rezultatul măsurilor întreprinse de Federația Rusă contra produselor moldovenești s-a transpus într-o diminuare a exporturilor Moldovei spre această destinație în mărime de 145 mil. USD, sau cu 25%, pentru întreg anul 2014. Iar efectul asupra PIB-ului, conform estimărilor GET Moldova, a avut diminuare de 2% pentru anul 2014.

În primul semestru al lui 2014, exporturile de băuturi alcoolice au scăzut cu mai mult de 30% față de aceeași perioadă a anului 2013, dat fiind că și pe piața Ucrainei s-a exportat mai puțin de jumătate față de 2013. Belarus a devenit principala destinație de export a vinurilor (cu 55% mai mult decât în UE). În țări importatoare a vinurilor moldovenești prin tradiție – România și Cehia - volumele comercializate au scăzut cu 25%-27%. S-ar putea ca această scădere să fie una temporară și un efect statistic al stocurilor făcute anterior, dar este cert că închiderea pieței rusești nu a fost urmată pentru produsele agricole de o reorientare rapidă, producția nefiind de fapt absorbită [8, p. 27].

Cercetările demonstrează că timpul dublu al oricărui exponențial variabil de creștere la o rată anuală de 1% este de aproximativ 70 ani. Așa-numita „regulă a 70” demonstrează că dacă oricare variabilă crește la o rată g la sută anual, atunci valoarea acelei variabile se va dubla cu aproximativ $70/g$ /ani.

Începând cu anul 2009, economia Moldovei demonstrează o creștere moderată. PIB real a crescut de la 94,0 în 2009 până la 104,8 la sută în 2014 și 100,5 în 2015.

Tabelul 3. Dezvoltarea economică a Republicii Moldova (2009-2015)

Indicii \ Anii	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
PIB (mil. lei)	60429	71885	82 349	88228	100510	112049	121170
în % față de anul precedent	94,0	107,1	106,8	107,1	109,4	104,8	100,5
PIB pe locuitor (lei)	16948	20181	23132	24786	28245	31424	35021

Sursa: Biroul Național de Statistică al R.Moldova, 2016 și calculele autorului.

Tabelul 3 demonstrează că media creșterii PIB în Republica Moldova pe perioada 2009-2015 este de $g = 3,1$ la sută anual. Conform ecuației 2.3, Republica Moldova va dubla standardul de trai în:

$$t^* = 70/3,1 = 22.5 \text{ ani} \quad (1.1)$$

Totodată, considerăm că creșterea moderată economiei după anul 2009 a fost determinată, în primul rând, de sancțiunile economice impuse de Federația Rusă Republicii Moldova lansate în 2012 și care continuă până la etapa actuală.

Folosind aceeași metodologie propusă de Galor și Mountford obținem datele dezvoltării economice pentru perioada 2015 -2023 (tabelul 4.)

Tabelul 4. Dezvoltarea economică a Republicii Moldova 2015-2023

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
PIB (mil. lei)	121170	126555	131940	137325	142710	148095	153480	158865	164250
PIB (mil. USD)	6,551	6,842	7,123	7,424	7,715	8,006	8,297	8,588	8,879
PIB pe locuitor (lei)	35021	36577	38133	39689	41245	42801	44357	45913	47469
PIB pe locuitor (mil. USD)	1843	1925	2007	2089	2171	2253	2335	2417	2499

Sursa: Elaborată de autor în baza : Biroul Național de Statistică al R.Moldova.

În cadrul acestei lucrări s-a efectuat o evaluare a creșterii economice la nivelul Produsului Intern Brut al Republicii Moldova în baza unor metode ale modelării economico-matematice. Au fost efectuate previziuni referitor la dezvoltarea economiei naționale, luându-se în considerație anumite situații de criză ca impact al sancțiunilor economice impuse de Federația Rusă. Scopul nostru este folosirea unui model economico-matematic de previziune pentru obținerea variantelor posibile de evoluție și structurare a activității social-economice viitoare în condițiile sancțiunilor economice impuse în continuare de Federația Rusă.

Urmând contribuțiile originare a lui Solow, modelul neoclasic a devenit calea dominantă de apropiere de analiza creșterii, cel puțin în cadrul lumii academice.

Dacă vom introduce într-un tabel, datele obținute prin implementarea Modelului Neoclasic Solow, vom obține următoarea dinamica a creșterii economice a Republicii Moldova:

Tabelul 5. Dinamica creșterii economice în Republicii Moldova 2015-2023

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
L (mil.)	1124	1146,5	1165,3	1184,1	1202,9	1221,7	1240,5	1259,3	1278,68
K (mlrd)	21950,6	22139	22327,4	22515,8	22704,2	22892,6	23081	23296,4	23458,5

Y (calc)	6,551	6,842	7,133	7,424	7,715	8,006	8,297	8,588	8,879
----------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Sursa: calculele autorului în baza modelului Solow.

Datele obținute în tabelul 5 demonstrează că Republica Moldova în 2023 produsul intern brut va atinge cifra de 8,879 mlrd dolari SUA în condițiile sancțiunilor economice. Aceste date coincid cu datele obținute folosind metodologia propusă de Galor și Mountford (tabelul 2.8). Pentru a majora tempoul creșterii economice va fi nevoie de investiții directe străine la nivel de 1,5 mlrd USD.

În opinia noastră este necesar de implementat reforme economice pentru a îmbunătăți calitatea și competitivitatea produselor, pentru a majora exporturile în țările dezvoltate și în primul rând în Uniunea Europeană. Diversificarea piețelor de desfacere este scopul principal al producătorilor autohtoni. Pentru a atinge acest scop este nevoie de implementat Diplomația economică care prevede majorarea exporturilor cu produse competitive și importul tehnologiilor avansate și a Investițiilor Străine Directe. Diplomația economică necesită o colaborare intensă între Ministerul de Externe și Integrare Europeană, Ministerul Economiei și Camerei de Comerț și Industrie. Implementarea acestor politici vor reduce impactul sancțiunilor economice care sunt aplicate de Federația Rusă asupra exporturilor Republicii Moldova.

Capitolul 3. Strategii de dezvoltare a comerțului exterior al Republicii Moldova, este destinat integrării economice regionale, factor care contribuie la ascensiunea globalizării, deoarece creează condiții pentru circulația liberă a mărfurilor, serviciilor, capitalului, forței de muncă și duce la intensificarea interdependenței economice a țărilor, la crearea unei piețe mondiale unice. Pe de altă parte, integrarea regională asigură participanților la acest proces un regim economic și comercial preferențial, ce atenuează anumite instrumente reglementării universale (de exemplu, regimul comercial unic promovat de OMC) [18].

Ideea de diversificare a exporturilor datează din anii 1960 unde desfășurarea politicii comerciale în țările în curs de dezvoltare a fost ghidată în principal de teoria dezvoltării. De fapt, în acea perioadă, au existat două teorii concurente: *teoria clasică a comerțului* care susține specializarea comercială în conformitate cu avantajul comparativ și *teoria dezvoltării* care susținute necesitatea adoptării unor strategii de diversificare din sectorul mărfurilor tradiționale spre bunuri fabricate. Această strategie și-a dovedit succesul în economiile asiatice la începutul anilor 1970. Cu toate acestea, susținătorii strategiei de diversificare a exporturilor au apărut spre sfârșitul anilor 1970, în special, cu noul comerț și teoriile de creștere endogenă dezvoltate de Krugman (1979) și extinse de Grossman, Helpman (1991) și Krugman [10, p.342].

Volumul comerțului exterior al unei țări reprezintă un indicator important pentru aprecierea dezvoltării economice a acesteia. O balanță comercială externă pozitivă și un volum sporit al comerțului exterior constituie factorii principali care indică o dezvoltare

corespunzătoare a unei țări.

Balanța comercială continuă să fie un indicator semnificativ pentru Republica Moldova, aflată în tranziție spre economia de piață și care, în mare măsură, este importatoare de mărfuri. În prezent, țara noastră trăiește perioada unui deficit al balanței comerciale, care a continuat să crească.

Practica internațională arată că o țară cu un sold negativ al balanței comerciale, care se menține de mult timp, nu poate să-și păstreze suveranitatea sa economică, iar în RM deficitul comercial este în creștere începând cu anul 1994. Redirecționarea geografică a comerțului exterior al R.Moldova către Uniunea Europeană a căpătat o importanță deosebită pentru țara noastră, căci piața de desfacere europeană, datorită gradului înalt de dezvoltare, reprezintă una din cele mai atractive piețe pentru Moldova [9, p.57].

Noi suntem de acord cu savantul Petru Roșca care remarcă că analiza situației în domeniul comerțului exterior al țării este critică. În decursul ultimilor peste 20 de ani balanța comercială a fost negativă, dar în ultimii ani a fost la un nivel extrem de mare. Dacă în anul 2000 balanța comercială a avut un minus de 305 mil. Dolari, iar în gradul de acoperire a importului cu exporturi era de circa 61%, în anul 2011 importurile au depășit exporturile mai mult de 2,3 ori, iar soldul balanței comerciale a fost de circa 3 miliarde dolari și gradul de acoperire a importurilor cu exporturile țării a fost de 42,8% [14, p.89].

Raportul de activitate pentru 2014 al Organizației de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exportului din Moldova, se remarcă că exportul de produse agroalimentare are o pondere considerabilă în totalul de exporturi, produsele cele mai orientate spre export fiind vinul și băuturile spirtoase, fructele și legumele proaspete și procesate. Doar aceste două categorii constituie circa 40% din total exporturi. 2014 a fost un an al schimbărilor și provocărilor pentru sectorul agricol din Moldova - de la semnarea Acordului de Asociere și DCFTA dintre Moldova și UE și pînă la impunerea de către Rusia a embargo-ului pentru toate fructele și conservele moldovenești. Astfel, Moldova a pierdut o piață către care exporta 90% din producție, în valoare de 197 milioane dolari anual. În pofida tuturor dificultăților, potrivit reprezentanților Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, sectorul agroindustrial a crescut în 2014 cu aproximativ 5%, contribuind cu 1% la creșterea economiei naționale. Această majorare se datorează investițiilor și proiectelor implementate pe parcursul anului precedent [11, p. 98].

Comunitatea Statelor Independente (CSI) este una din cele mai vestite organizații regionale în spațiul geografic cuprins de țările constituente. Pe cît de vestită, pe atît de necunoscută ca organizare, acțiune sau realizări. Ea cuprindea 12 state ex-URSS, între timp au rămas 11. Organizația declară că nu are competențe supranaționale, a constituit 87 de organe (9 organe principale de lucru și 78 organe sectoriale specializate). Inițial, Republica Moldova și-a

direcționat interesul pentru cooperarea economică, socială și juridică pentru prevenirea și soluționarea conflictelor, dar a formulat rezerve la Statutul CSI care exclude participarea la securitatea colectivă, cooperarea politico-militară, coordonarea politicii externe și politicii de migrație. Hotărârile Parlamentului privind ratificarea Acordului de constituire a CSI și a Statutului CSI pornesc de la “înțelegerea faptului că Republica Moldova se va orienta mai întâi de toate la colaborarea economică și va exclude interacțiunea în domeniile politico-militare” [6, p. 111].

Pe site-ul MIEPO, cu privire la Acordul privind zona de comerț liber în cadrul Comunității Statelor Independente se spune că acesta prevede păstrarea taxei vamale de zero procente la peste 10 mii grupe de mărfuri, reducerea și anularea graduală a taxelor pentru produsele care fac excepție la regimul de liber schimb, precum și neaplicarea noilor restricții în comerț. În cadrul acestuia, părțile s-au obligat să nu aplice restricții cantitative față de importul și exportul de bunuri. Pentru a beneficia de regimul preferențial de comerț liber în cadrul CSI exportatorii autohtoni trebuie să se conformeze *regulilor de origine a mărfurilor* (astfel produsele destinate exportului trebuie să îndeplinească criteriile de prelucrare suficientă care se determină pentru fiecare poziție în parte). Determinarea acestora are loc în baza unor reguli speciale de determinare a țării de origine, iar bunurile care nu vor îndeplini condițiile de origine vor fi exportate în țările CSI fără a beneficia de regimul preferențial, adică li se vor aplica taxele vamale în vigoare [11, p.123].

Perioada în care au început pregătirile Republicii Moldova pentru negocierea Acordului de Asociere și ALSAC a coincis cu sporirea interesului statelor din spațiul CSI de a aprofunda procesul de integrare economică în bază multilaterală. În 2011 a fost semnat acordul privind Zona de liber schimb în spațiul CSI, care a înlocuit multitudinea de acorduri bilaterale de comerț liber.

Uniunea Europeană de astăzi este rezultatul unui proces de integrare și extindere aflat în continuă evoluție, proces care a contribuit la stabilitatea, dezvoltarea și prosperitatea întregii Europe, reprezentând, astfel, unul dintre cele mai importante fenomene pe care le-a cunoscut continentul european. Dacă inițial procesul de integrare urmărea preservarea păcii și eliminarea pericolului unui nou război, ulterior s-au evidențiat numeroase avantaje ale creșterii cooperării între statele europene.

Ținând cont de faptul că în următorii 10-15 ani, aproximativ 90% din cererea mondială va fi concentrată în afara UE, una dintre prioritățile-cheie ale Uniunii o reprezintă sporirea accesului pe piețele extracomunitare. Începând din 2006, patru Comunicări ale Comisiei Europene evidențiază prioritățile UE în ceea ce privește politica sa comercială. Comunicarea „Europa globală, concurând în lume” a fost urmată în 2010 de Strategia Europa 2020 și Comunicarea

„Comerț, creștere și afaceri internaționale. Politica comercială – componentă-cheie a strategiei Europa 2020”, iar în 2012 de Comunicarea „Comerț, creștere și dezvoltare” [3, p.120] .

Republica Moldova a început relațiile sale cu UE după 27 august 1991 în calitate de succesor al URSS, ca și alte foste republici sovietice. La 20 iulie 1992 Comisia propune semnarea acordurilor de parteneriat și cooperare cu noile state independente, apărute în urma destrămării URSS. Negocierile în acest scop au început cu mai multe țări ale CSI, dar nu și cu Moldova. Insistența autorităților moldovenești de atunci a făcut pînă la urmă ca APC să fie negociat și semnat într-un termen destul de scurt – la 28 noiembrie 1994. Dat fiind că procesul de intrare în vigoare a acordului era de lungă durată, la 2 octombrie 1995 a fost semnat și la 1 mai 1996 a intrat în vigoare Acordul interimar privind comerțul între Republica Moldova și Uniunea Europeană, fapt care a permis o dinamizare a schimburilor comerciale.

Tabelul 6. Comerțul exterior al Republicii Moldova în anul 2016

	Export		Import		mii dolari SUA Balanța Comercială (export-import)
	total	pondderea %	total	pondderea %	
Total	2,044,610.76	100	4,020,356.96	100	-1,975,746.20
Țările CSI - total	414,185.25	20.26	1,027,442.11	25.56	-613,256.86
Țările Uniunii Europene - total	1,331,898.45	65.14	1,973,711.55	49.09	-641,813.09
Celelalte țări ale lumii - total	298,527.05	14.60	1,019,203.30	25.35	-720,676.25

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor Serviciului Vamal (declarațiile vamale de export și import a agenților economici)

Tabelul 7. Comerțul exterior al Republicii Moldova în anul 2017

	Export		Import		mii dolari SUA Balanța Comercială (export-import)
	total	pondderea %	total	pondderea %	
Total	2,425,118.34	100	4,831,412.23	100	-2,406,293.89
Țările CSI - total	462,906.30	19.09	1,206,060.00	24.96	-743,153.69
Țările Uniunii Europene - total	1,596,903.60	65.85	2,389,113.27	49.45	-792,209.67
Celelalte țări ale lumii - total	365,308.44	15.06	1,236,238.97	25.59	-870,930.53

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor Serviciului Vamal (declarațiile vamale de export și import a agenților economici)

În tabelul 6, și tabelul 7 se prezintă evoluția comerțului exterior al Moldovei cu Uniunea Europeană Țările CSI și Celelalte țări ale lumii pe anii 20106 și 2017. E de remarcat faptul că soldul balanței comerciale rămâne negativ.

Republica Moldova a exportat în anul 2017 mărfuri în valoare de peste 2,4 miliarde dolari (2425,1 mil. dolari SUA), în timp ce importurile au fost de aproape două ori mai mari, depășind 4,8 miliarde dolari (4831,4 mil. dolari SUA). Comparativ cu anul 2016, exporturile au crescut cu 18,6%, iar importurile s-au majorat cu 20,2%. Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în anul 2017 a fost de 49,8%, comparativ cu 49,1% în anul 2016.

Cu țările Uniunii Europene (UE-28), balanța comercială s-a încheiat cu un deficit de 792,2 mil. dolari SUA (în anul 2016 – 641,8 mil. dolari SUA), iar cu țările CSI – de 743,2 mil. dolari SUA (în anul 2016 – 613,3 mil. dolari SUA).

Importurile de mărfuri din țările Uniunii Europene (UE-28) s-au cifrat la 2389,1 mil. dolari SUA (cu 21,1% mai mult față de anul 2016), deținând o pondere de 49,4% în total importuri (49,1% – în anul 2016). Importurile de mărfuri provenite din țările CSI au avut o valoare de 1206,1 mil. dolari SUA (cu 17,4% mai mare decât în anul 2016), care echivalează cu o cotă de 25,0% în totalul importurilor (25,6% – în anul 2016).

În același timp, exporturile spre piața comunitară sunt limitate nu doar din cauza dificultăților întâmpinate de către exportatori privind conformarea cu cerințele de calitate și securitate alimentară, dar și din cauza competitivității reduse a acestora determinate de: starea factorilor fundamentali de producție; potențialul economic și comportamentul (managerial, comercial, investițional, economico-financiar) al agenților economici; starea mediului concurențial; condițiile cererii (sortimentul și calitatea produselor solicitate preponderent, standardele de calitate); legăturile cu industriile de prelucrare (calitatea și prețul inputurilor).

Derularea comerțului exterior între RM și UE nu este afectat de bariere tarifare, netarifare și tehnice. Acesta este influențat de o serie de factori precum: accesul limitat la piață, fluctuațiile prețurilor, expunerea la o multitudine de factori de risc, costul mijloacelor de producție. În prezent, Guvernul RM întreprinde măsuri în scopul eliminării acestor factori, deoarece acesta este un element extrem de important în vederea creării premiselor pentru stimularea comerțului exterior, îmbunătățirea mediului de afaceri și reducerea poverii administrative asupra prețurilor și tarifelor [9, p. 6-7].

III. CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetările științifice efectuate referitor la impactul sancțiunilor economice asupra comerțului exterior al Republicii Moldova ne-au permis să elaborăm o serie de concluzii:

1. Creșterea economică durabilă la nivel național poate fi asigurată numai în baza implementării unor politici comerciale cu privire la optimizarea și diversificarea comerțului exterior, în condițiile implementării Acordului de Asociere la Uniunea Europeană, pentru reducerea impactului sancțiunilor economice asupra dezvoltării durabile a economiei naționale [15, p.355];

2. Cercetările au demonstrat că tranziția spre economia de piață, a fost influențată negativ de dependența mult prea puternică a Republicii Moldova de piețele din Est, fapt ce a produs instabilitatea prețurilor și a cadrului juridic cu partenerii tradiționali din CSI. [17, p.65].

3. Relațiile comerciale internaționale joacă un rol pozitiv în dezvoltarea economico-socială a diverselor zone pe glob, fiind necesar identificarea unor schimbări în integrarea regională pentru diversificarea relațiilor comerciale internaționale [16, p.86];

4. Oportunitățile Republicii Moldova de fortificare a comerțului exterior în condițiile aplicării sancțiunilor economice. Astfel, putem concluziona că parcursul european al Republicii Moldova înseamnă instrumentul principal în acest sens: diversificarea exporturilor și importurilor, protecția economiei naționale de concurența altor state [10, p.231];

5. Cercetarea impactului sancțiunilor economice asupra comerțului exterior al Republicii Moldova au demonstrat că din cauza nediversificării relațiilor comerciale internaționale s-au redus semnificativ exporturile produselor naționale [5, p.32];

5. Dezvoltarea relațiilor comerciale internaționale prin implementarea diplomației economice pentru extinderea exporturilor și importurilor tehnologiilor avansate [7, p.231];

6. Cercetarea impactului sancțiunilor economice asupra comerțului exterior al Republicii Moldova au demonstrat că din cauza nediversificării relațiilor comerciale internaționale s-au redus semnificativ exporturile produselor naționale [6, p.130];

8. Implementarea Acordului de Asociere și cel de liber schib comprehensiv și aprofundat soluționează problemele comerțului exterior prin diversificarea exporturilor și atingerea unui nivel mai înalt în competitivitatea produselor la nivel național [18, p.120];

9. Cercetările au demonstrat că prin majorarea exporturilor produselor naționale, importurile tehnologiilor avansate și atragerea investițiilor străine directe va fi posibil dezvoltarea sustenabilă a economiei la nivel național. Astfel, putem concluziona că parcursul european al Republicii Moldova înseamnă instrumentul principal în acest sens [8, p.76].

Recomandări:

Concluziile formulate elucidează problema științifică soluționată, care constă în demonstrarea necesității complexului de măsuri din punct de vedere științific și metodologic care presupun implementarea unor politici comerciale cu privire la optimizarea și diversificarea comerțului exterior al Republicii Moldova, pentru reducerea impactului sancțiunilor economice asupra dezvoltării durabile a economiei naționale, iar recomandările elaborate vin să completeze gradul de soluționare a problemei:

1. Elaborarea și implementarea unor politici comerciale, coordonate de Guvernul Republicii Moldova, cu privire la optimizarea și diversificarea comerțului exterior, în condițiile implementării Acordului de Asociere la Uniunea Europeană;

2. În scopul implementării Acordului de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, se propune atât Ministerului Economiei și Ministerului de Externe și Integrării Europene cât și altor instituții statale să informeze agenții economici despre oportunitățile ALZSAC;

3. Implementarea Strategiei naționale de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2016-2020 elaborată de Ministerul Economiei și Infrastructurii, pentru majorarea exporturilor, importul tehnologiilor avansate și atragerea investițiilor străine directe;

4. Aprobarea unui program amplu elaborat de Ministerul Economiei și Infrastructurii pentru diversificarea exporturilor în consecință reducerea pierderilor în urma aplicării sancțiunilor economice la nivel bilateral;

5. Instituirea unui cadru eficace de colaborare interministerială pe linie economică dintre Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și instituțiile de profil din țară, între care Ministerul Economiei și Infrastructurii, Ministerul Finanțelor, Camera de Comerț și Industrie și Organizația de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exportului, pentru majorarea exporturilor și atragerea investițiilor și tehnologiilor noi;

6. Guvernul Republicii Moldova să consolideze și să aprofundeze cadrul juridic al relațiilor comercial-economice cu țările străine, între care Acordurile Interguvernamentale de cooperare economică, Acordurile privind evitarea dublei impuneri și prevenirea evaziunii fiscale pe venit și capital;

7. Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Misiunile Diplomatiei, Ministerul Economiei și Infrastructurii să organizeze promovarea unei imagini economice favorabile Republicii Moldova care joacă un rol indispensabil în obținerea performanțelor economice externe.

IV. BIBLIOGRAFIE

1. Antoci N . Dinamica Investițiilor străine în economia Republicii Moldova. În: *Materialele Simposionului științific internațional: „Sectorul serviciilor în secolul XXI: realizări, probleme și perspective”*, USM Chișinău, 2012, p.77-84. 0,55 c.a.
2. Antoci N. Particularitățile și tendințele de dezvoltare a comerțului internațional. În: RI PLUS Nr.2 Chișinău 2015, IRIM p.185-197 ISSN1857-4440. 0,90 c.a.
3. Antoci N., Guțu L. The objectives and impact of R&D state aids within European Union. În: RI PLUS Nr.1 Chișinău 2015, IRIM p.119-127; ISSN1857-4440. 0,55
4. Banneheka S., Bystrov I., Sunt sancțiunile economice ”ucigași ai creșterii”?, http://www.upm.ro/facultati_departamente/ea/RePEc/oeconomica/2014/oeconomica1401_01.pdf (vizitat 22 martie 2015)
5. Chivriga V. Studiu comparativ al legislației în materie de comerț exterior (conform situației la 01.07.2008), Inst. Pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul”, Chisinau: IDIS „Viitorul”, 2008
6. Clipa V. Republica Moldova: provocări și perspective ale integrării în Uniunea Vamală Rusia - Kazahstan-Belarus vs. Semnarea acordului de Comerț Liber Aprofundat și Comprehensiv cu Uniunea Europeană, Institutul Național de Cercetări Economice, Chișinău 2013
7. Diaconu R. Răzbunarea economică a Rusiei împotriva Republicii Moldova: Patru embargouri într-un an, <http://cursdeguvernare.ro/razbunarea-economica-a-rusiei-impotriva-republicii-moldova-patru-embargouri-intr-un-an.html> (vizitat 06 decembrie 2015)
8. Diaconu V. Analiza schimburilor comerciale ale Republicii Moldova cu ue și perspectivele semnării acordului ZLSAC, Studia Universitatis, Seria “Științe exacte și economice” 2014, nr.7(77), <http://oaji.net/articles/2015/2054-1432216111.pdf> (vizitat 05 martie 2015)
9. European Union, Trade in goods with Moldova, European Commission, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113419.pdf (vizitat 30 mai 2016)
10. Krugman P. International Economics. New York: Harper Collins College Publishers, 1994, 795 p.
11. Organizația de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exportului din Moldova , Raport de activitate pentru 2014, http://miepo.md/sites/default/files/MiepoRaport_digital%20final_0.pdf (vizitat 10 decembrie 2015)
12. Popa A., Prohnițchi V., Oprunenco A. Evoluția exporturilor Republicii Moldova în Uniunea Europeană: Rolul regimurilor comerciale. Expert Grup. - Ch. : Bons Offi ces SRL, 2009. - 52 p., <http://infoeuropa.md/files/evolutia-exporturilor-republicii-moldova-in-uniunea-europeana-rolul-regimurilor-comerciale.pdf> (vizitat 05 mai 2015)

13. Ricardo D. The Principles of Political Economy and Taxation. New York: E. P. Dutton, (first published in 1817), 1963. p. 157.
14. Roșca P. Diversificarea exporturilor Republicii Moldova, politici economice și financiare pentru o dezvoltare competitivă, Conferința științifico-practică internațională, Chișinău, 12 aprilie 2013, <http://ulim.md/digilib/assets/files/2013/Economie/conferinta%202013/Culegerea%20CSPI%20-%20PEFDC%20-%20ULIM%20-%202013.pdf> (vizitat 24 iunie 2015)
15. Stratan A., Clipa V., Pelivan M., Fala A. Analiza competitivității naționale prin prisma indicatorilor de performanță a exporturilor, Institutul de Economie, Finanțe și Statistică, Chișinău 2011. <http://www.asm.md/administrator/fisiere/cadru/f232.pdf> (vizitat 08 aprilie 2016)
16. Sută N. Comerț internațional și politici comerciale contemporane, București, Editura Economică, 2003, 423p.
17. Țău N. Strategii promoționale ale relațiilor economice internaționale. Chișinău: Ed. ULIM, 2009. 317 p.
18. World Trade Organization. Trade in a Globalizing World Report, 2016, 178 p.

V. PUBLICAȚII LA TEMA TEZEI

1. Antoci N. European integration dimension of Republic of Moldova as development path in a globalization setting. In .Eastern European Journal of Regional Studies Volume 1/ Issue 2/ December 2015., p.32-39 ISSN: 1857-436X EDITED BY Centre for European Integration Studies Academy of Economic Studies of Moldova, 0,5 c.a.
2. Antoci N. L'Impact des investissements directs extérieurs sur le commerce extérieur. În: Anuar științific VOL/X, Chișinău 2012 IRIM, p.129-134; ISBN 978-9975-9699-1-8, 0,5 c.a.
3. Antoci N. Premisele dezvoltării economiei naționale în contextul aderării la spațiul economic. În *Materialele Conferinței Internaționale Științifico-Practică „Creșterea economică în condițiile globalizării,* ediția a XI-a dedicată aniversării a 70-a de la fondarea primelor instituții științifice 13-14 octomb 2016, INCE, p..231-236; ISBN978-9975-4000-6-0, 0,53 c.a.
4. Antoci N. Aspecte comparative privind formarea profesională în unele țări ale Uniunii Europene. În: Anuar științific VOL/XII Chișinău 2013 IRIM, p.76-83; ISBN 978-9975-9699-1-8, 0,54 c.a.
5. Antoci N., Cavaliuc L. Procesul migraționist și exodul intelectual din Republica Moldova, (2001-2012). În: RI PLUS Nr.1 Chișinău 2012, IRIM p.80-84; ISSN1857-4440, 0,40 c.a.
6. Antoci N. Foreign trade of republic of Moldova from the perspective of economic sanctions. In *Scientific symposium of young researchers*, Ed. a 13-a (April 23-24, 2015) ASEM, 2015. p.231- 234 ISBN 978-9975-75-748-5. 0,45 c.a.

7. Antoci N. Corelația dintre diminuarea schimburilor comerciale și securitatea economiei naționale a R.M. În: *Materialele Conferinței științifico-practică- internațională „Impactul politicii externe asupra interesului national*, IRIM, Chișinău 2015, ISBN 978-9975-4023-9-2. 0,53 c.a.
8. Antoci N. Dinamica Investițiilor străine în economia Republicii Moldova. În: *Materialele Simposionului științific internațional: „Sectorul serviciilor în secolul XXI: realizări, probleme și perspective”*, USM Chișinău, 2012, p.77-84. 0,55 c.a.
9. Antoci N. Dimensiunea economică a securității naționale a R.M. prin prisma sancțiunilor economice. În: *Materialele Conferinței dedicată aniversării a 20 de ani a învățământului economic la USARB „Aspecte ale dezvoltării potențialului economico-managerial în contextul asigurării securității naționale”* Bălți 2015, p.165-168, ISBN 978-9975-132-35-0. 0,35 c.a
10. Antoci N. Impactul sancțiunilor economice asupra dezvoltării economiei naționale prin prisma politicilor comunitare. În: *Materialele Conferinței științifico-practică- internațională „Managementul public și guvernanta în Uniunea Europeană”*, IRIM, Chișinău 2015, p.68-75, ISBN 978-9975-56-241-6. 0,52 c.a.
11. Antoci N. Direcții strategice de dezvoltare a activității economice externe a Republicii Moldova. În: *Materialele Conferinței științifice-internaționale „Creșterea competitivității economice în contextul formării societății bazate pe cunoaștere”*, USM, Chișinău 2016, p.355-367, ISBN 978-9975-56-241-6. 0,82 c.a.
12. Antoci N. Particularitățile și tendințele de dezvoltare a comerțului internațional. În: *RI PLUS Nr.2 Chișinău 2015*, IRIM p.185-197 ISSN1857-4440. 0,90 c.a.
13. Antoci N. Strategic directions of development of foreign economic activity of Moldova În: *Materialele Conferinței EUREM 2016 “Modern issues of EU development and relations between UE and Moldova”*, ASEM, Chișinău 2016 p.60-68, ISBN- 978-9975-3005-4-4. 0, 55 c.a.
14. Antoci N. Premisele dezvoltării economiei naționale în contextul aderării la spațiul economic European, reorientarea și diversificarea partenerilor comerciali. În: *Materialele conferinței internaționale*, „Dezvoltarea economico-socială durabilă a euroregiunilor și a zonelor tranfrontaliere”, Academia Romana Filiala Iasi, 25 noiembrie 2016.
15. Antoci N., Guțu L. The objectives and impact of R&D state aids within European Union. În: *RI PLUS Nr.1 Chișinău 2015*, IRIM p.119-127; ISSN1857-4440. 0,55.

Total: 7,69 c.a.

ADNOTARE

la teza de doctor în științe economice „Impactul sancțiunilor economice asupra comerțului exterior al Republicii Moldova”, Antoci Natalia. Specialitatea: 521.02 - Economie mondială; Relații economice internaționale. Chișinău, 2018

Structura lucrării. Teza cuprinde introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 148 titluri, 157 pagini de text de bază, 23 tabele, 14 figuri, 4. anexe. Rezultatele obținute sunt publicate în 15 lucrări științifice cu volumul total de 7.69 c.a.

Cuvinte cheie: comerț extern, politici comerciale, politică comercială tarifară, politică comercială netarifară, taxe vamale, interdicții la import, bariere netarifare, norme de securitate, subvenții, sancțiuni economice, boicot, blocadă, embargo, linkage negativ și retorsiune.

Domeniul de cercetare: Relațiile economice internaționale. Aspectele teoretice, metodologice și aplicative dezvoltate în teză vizează abordările și viziunile privind impactul sancțiunilor economice asupra comerțului exterior la nivel național și internațional.

Scopul și obiectivele tezei: constă în dezvoltarea fundamentelor științifice și metodologice care presupun implementarea unor politici comerciale cu privire la optimizarea și diversificarea comerțului exterior, în condițiile implementării Acordului de Asociere la Uniunea Europeană, pentru reducerea impactului sancțiunilor economice asupra dezvoltării durabile a economiei naționale.

Atingerea scopului stabilit în teza de doctorat a determinat formularea și soluționarea următoarelor **obiective:** cercetarea premiselor teoretice referitor la promovarea relațiilor comerciale externe; argumentarea implementării măsurilor de protecție a economiei naționale de concurența celorlalte state; implementarea diplomației economice prin elaborarea unor politici de extindere a exporturilor și importurilor tehnologiilor avansate; formularea unor schimbări în diversificarea relațiilor comerciale internaționale; studierea impactului sancțiunilor economice asupra comerțului exterior al Republicii Moldova, evidențierea și activizarea factorilor interni de creștere eficientă a comerțului exterior al Republicii Moldova; investigarea politicii comerciale internaționale la nivel național, regional și subregional; argumentarea necesității creșterii eficienței comerțului exterior prin măsuri interne și externe și de modernizare a politicii comerciale internaționale.

Noutatea științifică a tezei cuprinde următoarele elemente: constă în dezvoltarea bazelor teoretice și metodologice referitor la implementarea politicilor comerciale cu privire la optimizarea și diversificarea comerțului exterior; a fost determinată dintr-o perspectivă multilaterală sinteza problemelor și premisele teoretice privind reducerea impactului sancțiunilor economice asupra dezvoltării durabile a economiei naționale; a fost examinată abordarea conceptuală a implementării măsurilor de protecție a economiei naționale de concurența celorlalte state; a fost determinată conceperea elementelor definitorii a politicii de extindere sau reducere a exporturilor și importurilor bunurilor economice, în baza implementării diplomației economice, pentru diminuarea impactului sancțiunilor economice; elaborarea în baza modelului neoclasice Solow a unui scenariu de creștere economică a Republicii Moldova până în 2023; au fost propuse măsuri științifice și metodologice privind creșterea eficienței comerțului exterior prin măsuri interne și externe și de modernizare a politicii comerciale internaționale.

Problema științifică importantă soluționată în domeniul cercetării constă în elaborarea complexului de măsuri din punct de vedere științific și metodologic care presupun implementarea unor politici comerciale cu privire la optimizarea și diversificarea comerțului exterior al Republicii Moldova, pentru reducerea impactului sancțiunilor economice asupra dezvoltării durabile a economiei naționale.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a tezei este determinată de posibilitățile de aplicare a abordărilor teoretico-metodologice elaborate privind implementarea politicilor comerciale cu privire la optimizarea și diversificarea comerțului exterior al Republicii Moldova, pentru reducerea impactului sancțiunilor economice asupra dezvoltării durabile a economiei naționale.

Implementarea și aprobarea rezultatelor științifice: Concluziile și recomandările precum și numeroase idei principale componente ale tezei au fost prezentate la simpozioane, conferințe cu participare națională sau internațională. Rezultatele cercetării cu caracter aplicativ au fost prezentate pentru implementarea ideilor de bază elaborate în teză Ministerului Economiei și Camerei de Comerț și Industrie a Republicii Moldova.

ANNOTATION

The PhD thesis in economic "Impact of economic sanctions on Moldova's foreign trade," Antoci Natalia. Specialty: 521.02 - World Economy; International Economic Relations, Chisinau, 2018

The structure of the thesis consist in: introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography of 148 titles, 157 pages of main text, 23 tables, 14 figures, 4 formulas. The results are published in 9 scientific papers total volume of 7.69 sheets of author.

Keywords: external trade, trade policy, trade policy tariff, non-tariff trade policy, customs duties, import ban,, non-tariff barriers, safety standards, subsidies, economic sanctions, boycott, blockade, embargo, and retaliatory negative linkage.

The domain of study: International economic relations. Theoretical, methodological and applied issues disclosed in the thesis aim approaches and visions on the impact of economic sanctions on foreign trade nationally and internationally.

The purpose and objectives of the thesis: is the development the scientific and methodological fundamentals that imply the implementation of trade policies on the optimization and diversification of the foreign trade under the implementation of the Association Agreement with the European Union, to reduce the impact of economic sanctions on the sustainable development of the national economy.

Achieving the goal set in the doctoral thesis determined the formulation and solving of the following objectives: research of the theoretical premises regarding the promotion of external trade relations; the argumentation of the implementation of measures to protect the national economy from the competition of the other states; implementing economic diplomacy by developing policies to expand exports and imports of advanced technologies; the formulation of changes in the diffusion of international trade relations; studying the impact of economic sanctions on the foreign trade of the Republic of Moldova, highlighting and activating the internal factors of efficient growth of the foreign trade of the Republic of Moldova; investigating international trade policy at regional and subregional level; arguing the need to increase the efficiency of foreign trade through internal and external measures and modernization of international trade policy.

The scientific novelty of the thesis includes the following elements: it consists in the development of the theoretical and methodological bases regarding the implementation of the commercial policies regarding optimization and diversification of the foreign trade; it was determined from a multilateral perspective the synthesis of the problems and the theoretical premises on reducing the impact of economic sanctions on the sustainable development of the national economy; the conceptual approach of the implementation of measures to protect the national economy from the competition of the other states was examined; the design of the defining elements of the policy of expanding or reducing exports and imports of economic goods, based on the implementation of economic diplomacy, has been determined to reduce the impact of economic sanctions; elaboration of a scenario of economic growth of the Republic of Moldova based on the Solow neoclassical model until 2023; scientific and methodological measures have been proposed to increase the efficiency of foreign trade through internal and external measures and to modernize international trade policy.

Important scientific problem solved: It is to develop complex of scientific and methodologica measures wich involve implementation of trade policies for the optimization and diversificationMoldova's foreign trade, reducing the impact of economic sanctions on the sustainable development of the national economy.

Theoretical and practical value of the thesis. Consist in the the possibilities of the application of the theoretical and methodological approaches elaborated for the implementation of trade policies on the optimization and diversification of foreign trade of the Republic of Moldova, to reduce the impact of economic sanctions on the sustainable development of the national economy.

The implementation of scientific results: The conclusions and recommendations as well as many parts of the main ideas of the thesis were presented at symposia, conferences with national or international participation. Applicative research results and basic ideas elaborated were presented for the implementation to the Ministry of Economy and the Chamber of Commerce and Industry of Moldova.

АННОТАЦИЯ

диссертации на соискании ученой степени доктора экономических наук на тему „Влияние экономических санкций на внешнюю торговлю Республики Молдова”, Анточ Наталья. Специальность: 521.02 –Мировая экономика; Международные экономические отношения, Кишинэу 2018

Структура работы: Диссертация включает в себя введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиографию из 148 названий, 157 страниц основного текста, 23 таблиц, 14 изображений, 4 приложений. Полученные результаты опубликованы в 15 научных работах общим объемом 7,69 а. л.

Ключевые слова: внешняя торговля, коммерческие политики, тарифная коммерческая политика, нетарифная коммерческая политика, таможенные сборы, запреты на импорт, нетарифные барьеры, нормы безопасности, субвенции, экономические санкции, бойкот, блокада, эмбарго, отрицательная взаимосвязь и реторсия.

Область исследования: Международные экономические отношения. Теоретические, методологические и прикладные аспекты, раскрыты в диссертации, касаются подходов и мнений относительно влияния экономических санкций на внешнюю торговлю на национальном и международном уровне.

Цель и задачи диссертации: заключаются в разработке научно-методических основ, которые предполагают реализацию торговой политики по оптимизации и диверсификации внешней торговли в рамках реализации Соглашения об ассоциации с Европейским союзом, для снижения воздействия экономических санкций на устойчивое развитие национальной экономики.

Достижение цели, поставленной в докторской диссертации, определило формулировку и решение **следующих задач:** исследование теоретических предпосылок по развитию внешнеторговых отношений; аргументация реализации мер по защите национальной экономики от конкуренции других государств; осуществление экономической дипломатии путем разработки политики по расширению экспорта и импорта передовых технологий; формулирование изменений в распространении международных торговых отношений; изучение влияния экономических санкций на внешнюю торговлю Республики Молдова, выявление и активизацию внутренних факторов эффективного роста внешней торговли Республики Молдова; изучение международной торговой политики на региональном и субрегиональном уровнях; утверждая необходимость повышения эффективности внешней торговли посредством внутренних и внешних мер и модернизации международной торговой политики.

Научная новизна диссертации состоит из следующих элементов: были разработаны теоретические и методологические основы внедрения коммерческих политик в отношении оптимизации и диверсификации внешней торговли; с многосторонней точки зрения было определено обобщение проблем и теоретических предпосылок по снижению воздействия экономических санкций на устойчивое развитие национальной экономики; был рассмотрен концептуальный подход к реализации мер по защите национальной экономики от конкуренции других государств; разработка определяющих элементов политики расширения или сокращения экспорта и импорта экономических товаров, основанная на осуществлении экономической дипломатии, была определена с целью уменьшения воздействия экономических санкций; разработка сценария экономического роста Республики Молдова на основе неоклассической модели Solow до 2023 года; предложены научно-методические меры по повышению эффективности внешней торговли посредством внутренних и внешних мер и модернизации международной торговой политики.

Важная научная проблема, решенная в рамках исследования, состоит в разработке комплекса мер, что с научной и методологической точки зрения предполагает внедрение коммерческих политик, направленных на оптимизацию и диверсификацию внешней торговли Республики Молдова посредством снижения влияния экономических санкций на устойчивое развитие национальной экономики.

Теоретическое значение и практическая ценность работы: заключается в возможностях применения теоретических и методологических подходов, разработанных для внедрения коммерческих политик, направленных на оптимизацию и диверсификацию внешней торговли Республики Молдова в целях снижения влияния экономических санкций на устойчивое развитие национальной экономики.

Внедрение и апробация научных результатов: выводы и рекомендации, а также многочисленные идеи, являющиеся основными компонентами диссертации, были представлены на симпозиумах, конференциях национального или международного значения. Прикладные результаты исследования были представлены для применения основных идей, изложенных в диссертации, в Министерство экономики и Торгово-промышленную Палату Республики Молдова.

ANTOCI NATALIA

**IMPACTUL SANȚIUNILOR ECONOMICE ASUPRA
COMERȚULUI EXTERIOR AL REPUBLICII MOLDOVA**

**SPECIALITATEA 521.02. ECONOMIE MONDIALĂ; RELAȚII
ECONOMICE INTERNAȚIONALE**

**Autoreferatul
tezei de doctor în științe economice**

Aprobat spre tipar: 11.06.2018

Formatul hârtiei

Hârtie offset. Tipar digital

Tiraj 50 ex

Coli de tipar: 1,8

Comanda nr. 303

Centrul Editorial-Poligrafic al USM
Str.Al.Mateevici, 60. Chișinău, MD 2009